

Oamk Journal

Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja

Tämä on alkuperäisen julkaisun rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

This is an electronic reprint of the original publication. This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä/Please cite the original version:

Jämsä, U., Liimatainen, H., Ruotsalainen, H. & Teerikangas, M. 2022. Asiakkaan kokonaisvaltainen kuntoutuminen tarvitsee verkostoyhteistyötä. Oamk Journal 197/2022. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022121371114>

Asiakkaan kokonaisvaltainen kuntoutuminen tarvitsee verkostoyhteistyötä

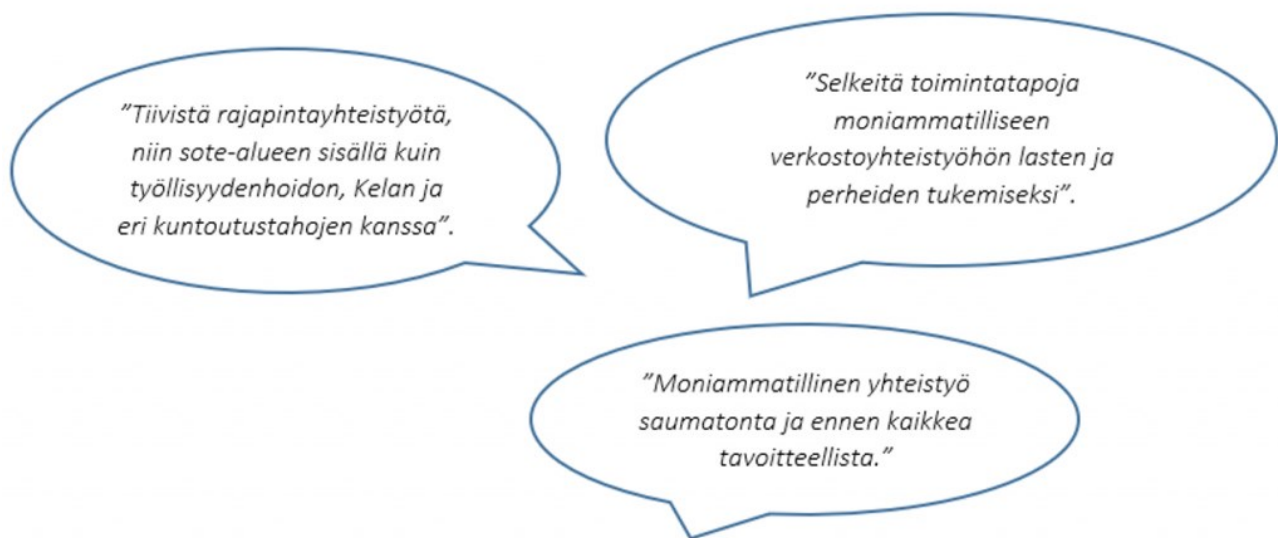
14.12.2022 - Jämsä Ulla, Liimatainen Helena, Ruotsalainen Heidi, Teerikangas Marjaana

Kuntoutuksen ammattilaiset haluavat kehittää asiakkaan tarpeista lähteviä oikea-aikaisia kuntoutuspalveluita. Tämä edellyttää monialaista ja moniammatillista yhteistyötä asiakkaan verkostossa toimivien tahojen kanssa. Lisäksi palveluprosesseja ja vastuita tulee selkeyttää. Monialainen ja moniammatillinen yhteistyö onnistuu kehittämällä kollektiivista asiantuntijuutta. Tässä blogikirjoituksessa kuvataan kuntoutusalan ammattilaisten näkemyksiä ja toiveita hyvinvointialueen kuntoutuspalvelujen kehittämisestä.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen (Pohde) Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen kuntoutuksen kehittämisohjelmassa [1] kysyttiin syksyllä 2021 kuntoutuksen ammattilaisilta heidän näkemyksiään ja toiveitaan tulevan hyvinvointialueen kuntoutuspalveluiden järjestämisestä.

Kyselyyn vastasi 269 kuntoutuksen kehittämisestä kiinnostunutta ammattilaista. Vastaajat olivat esimerkiksi terapeutteja, esihenkilöitä, sosiaalityön ja hoitotyön ammattilaisia, asiantuntijoita sekä järjestö ja yhdistyskentän toimijoita. Vastauksissa tuli voimakkaasti esille yhteistyön kehittäminen perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, kolmannen sektorin, Kelan ja eri palveluntuottajien kesken.

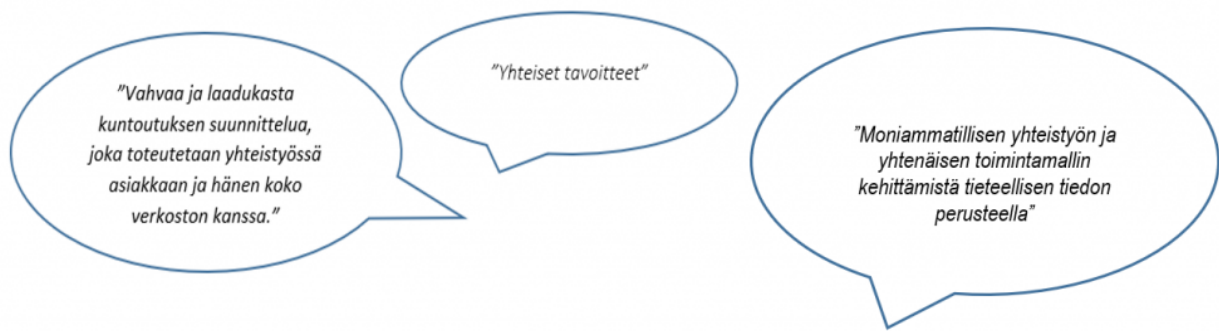
Kuntoutus on laaja-alaista ja integroituu kaikkiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Yhteistyön kehittäminen edesauttaa asiakkaan kokonaisvaltaisen elämäntilanteen huomioimista, mikä tulee olla kaikkien toimijoiden tavoitteena huolimatta siitä, missä organisaatiossa työskentelee. Kuntoutuksen ammattilaisten mielestä yhteistyötä tulee olla niin kuntoutusta suunnittelevien kuin toteuttavien tahojen välillä (kuvio 1).

KUVIO 1. Kuntoutuksen ammattilaisten näkemyksissä nousivat esille moniammatillinen yhteistyö.

Kuntoutuksen tavoitteena ovat asiakaslähtöiset, yksilölliset ja vaikuttavat palvelut yksilön hyvinvoinnin ja yhteiskunnallisten tavoitteiden näkökulmasta. Kuntoutuksen oikea-aikaisuus ja asiakkaan osallistaminen omaan kuntoutusprosessiinsa ovat lähtökohtana kuntoutumisprosessin onnistumiselle. Tämä edellyttää yhteistyössä asiakkaan ja hänen verkostonsa kanssa toteutettua kuntoutuksen suunnittelua. Myös asiakkaan arkeen laadittujen kuntoutuksen tavoitteiden tulee olla kaikkien verkostoon kuuluvien yhteistyötahojen tiedossa. Kuntoutuksen tulee olla asiakkaan tarpeista lähtevää, ja siinä pitää huomioida myös sosiaalinen kuntoutuminen. [2]

Asiakkaan kuntoutuspalveluissa työskentelee eri sektoreiden ammattilaisia, joilla on oman alansa substanssiosaamista, ammatillista taitoa ja siihen liittyvää ydinosaamista. Moniammatillisessa rajoja ylittävässä yhteistyössä tarvitaan kollektiivista asiantuntijuutta asiakkaan tarpeiden tunnistamiseksi. Ammatillaiset tarvitsevat yhteistä näkemystä asiakkaan toimintakyvystä, jotta kuntoutusprosessia voidaan tukea kokonaisvaltaisesti. Lisäksi tarvitaan asiakasta osallistavien toimintamallien kehittämistä. Toimintamallien tulee perustua näyttöön ja yhtenäisiin kuntoutuskäytäntöihin. (Kuvio 2.) Näihin haasteisiin vastaamiseksi Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Kuntoutuksen kehittämisohjelma jalkauttaa kuntoutuksen viitekehykseksi kansainvälisen ICF-luokitus [3] eri sosiaali- ja terveydenhuollon palveluprosesseihin.

KUVIO 2. Kuntoutuksen ammattilaisten näkemykset kuntoutuksen yhteisistä toimintamalleista.

Tarvitaan ammattilainen koordinoimaan kuntoutuspalveluita

Kyselyn vastauksissa kuntoutuksen ammattilaiset peräänkuuluttivat selkeää koordinointia ja vastuita eri kuntoutuspalveluihin osallistuvien tahojen välille. Tärkeä kysymys liittyi asiakkaan verkostoyhteistyön toteutumiseen. Selkeä palvelujen koordinointi asiakkaan palveluprosessissa mahdollistaa oikea-aikaiset, vaikuttavat ja asiakkaan kuntoutumista edistävät palvelut.

Kuntoutuspalveluprosessin koordinointiin tarvitaan henkilö, joka ottaa vastuun palvelujen kokonaisuudesta jo heti kuntoutustarpeen tunnistamisesta lähtien. Kuntoutustarpeen tunnistaminen johtaa kuntoutussuunnitelman laatimiseen, jossa myös palvelut kuvataan. Lisäksi on huolehdittava kuntoutusprosessin etenemisestä sekä asiakkaan ohjautumisesta palveluihin. Kuntoutusprosessin onnistumisen osalta huomionarvoisia täydentäviä palveluita ovat myös yhdistysten ja järjestöjen toiminnot, mikä tuli myös kuntoutuksen ammattilaisten vastauksissa esille. (Kuva 1.)

"Asiakkaalla voi olla tarpeita monella eri elämäalueella ja hänen tulisi pystyä saamaan apua kaikkiin samasta paikasta tai ohjausta soveltuviin palveluihin."

"Palveluohjausosaamista tulee vahvistaa ja myös sille tulee olla riittävästi resursseja."

KUVA 1. Asiakkaiden kuntoutuspalvelujen koordinointiin tarvitaan palveluohjausta (kuva: POPsote-hankkeen kuvapankki).

Järjestötoimintaan osallistuminen vahvistaa asiakkaan toimijuutta

Järjestö- ja yhdistystoiminta tarjoaa monenlaisia osallistumisen ja toimimisen paikkoja kuntoutuksen asiakkaille. Ammatillinen neuvonta ja ohjaus sekä vertaisen tarjoama tuki vahvistavat asiakasta tiedon tarjoamisen ja toivon rakentamisen avulla. Tapahtumat, kohtaamispaikat, ryhmät ja retket kutsuvat toisten ihmisten seuraan matalalla kynnyksellä. Järjestöjen tarjoamat kuntoutuspalvelut ja kuntouttava työtoiminta vahvistavat toimintakykyä suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. [4]

Voimaantuminen voi parhaimmillaan mahdollistaa oman osaamisen hyödyntämisen toisten hyväksi järjestöjen vapaaehtoistoiminnassa, kokemustoiminnassa, palkkatuetussa työssä sekä palkkatyössä. Myös potilasjärjestöt tarjoavat arvokasta tukea, tietoa ja ohjausta kuntoutuksen asiakkaille. [4]

Järjestöjen ja yhdistysten tuki voi kulkea asiakkaan ja hänen perheensä rinnalla kaikissa kuntoutusprosessin vaiheissa. Järjestötoiminnan hyödyntäminen vaatii kuntoutusammattilaiselta ymmärrystä järjestötoiminnan luonteesta sekä tietoa tarjolla olevasta toiminnasta. Erityisen paljon tukea tarvitsevien asiakkaiden kohdalla myös järjestötoimijoiden on hyvä olla osa asiakkaan ympärille rakennettavaa moniammatillista verkostoa. Tarjotut ja käytössä olevat järjestöjen tuen ja toiminnan muodot tulee jatkossa myös kirjata kuntoutussuunnitelmaan. (Kuva 2.)

"Ammattilaiset olisivat tietoisia ja tiedottaisivat asiakkaita järjestöjen tarjoamista palveluista sekä hyödyntäisivät järjestöjen kehittämää toimintamalleja työssään."

"Kolmannen sektorin palveluiden hyödyntäminen ja mukaanotto työskentelyyn."

"Kokemusasiantuntijuus tulisi huomioida jo suunnitteluvaiheessa."

KUVA 2. Järjestöjen tarjoama tuki vahvistaa asiakkaan kuntoutusprosessia (kuva: POPsote-hankkeen kuvapankki).

Järjestöt ja yhdistykset ovat tärkeitä kumppaneita myös kuntoutuspalvelujen ja -palveluketjujen kehittämisessä. Järjestöjen ammattilaisilla, kokemustoimijoilla ja jäsenillä on paljon hiljaista tietoa, joka olisi yhdistettävissä järjestelmässä syntyvän tiedon sekä kuntoutuksen ammattilaisten hiljaisen tiedon kanssa. Sekä asiakkaiden, organisaatioiden että kuntoutusjärjestelmän kannalta parhaaseen tulokseen päästään, kun palveluketjuja ja -kokonaisuuksia kuvataan ja kehitetään yhteistyössä asiakkaita edustavien järjestöjen ja kokemustoimijoiden kanssa.

Ulla Jämsä

kuntoutussuunnittelija

työnohjaaja-valmentaja

POPSote-suunnittelija

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Lääkinnällisen kuntoutuksen osaamiskeskus

Helena Liimatainen

projektisuunnittelija, järjestöyhteistyö

Tulevaisuuden sote-keskus -kehittämishanke, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

Heidi Ruotsalainen

kuntoutuksen yliopettaja

Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Marjaana Teerikangas

projektikoordinaattori

Kuntoutuksen kehittämishanke

POPsoite Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -hanke

Lähteet

- [1] Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde. 2022. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Kuntoutuksen kehittämisohjelma. Hakupäivä 16.11.2022. <https://pohjois-pohjanmaanhyvinvointialue.fi/kehittaminen/tulevaisuuden-sosiaali-ja-terveyskeskus/kuntoutus/>
- [2] Sosiaali- ja terveysministeriö. 2020. Kuntoutuksen uudistaminen. Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelma vuosille 2020–2022. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:39. Helsinki. Hakupäivä 23.11.2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8443-1>
- [3] World Health Organization. 2001. International classification of functioning, disability and health: ICF. World Health Organization. Hakupäivä 23.11.2022. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42407>
- [4] Sienkiewicz, D. & van Lingen, C. 2017. The added value of patient organizations. EPF European Patients Forum. Hakupäivä 23.11.2022. https://www.eu-patient.eu/globalassets/library/publications/epf_added_value_report_final.pdf

METATIEDOT

Tyyppi: Blogi

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

Julkaisunumero: 197/2022

Julkaisuvuosi: 2022

Tekijätiedot: Jämsä Ulla, Liimatainen Helena, Ruotsalainen Heidi, Teerikangas Marjaana

Oikeudet: [CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/) (pl. kuvat)

Kieli: suomi

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022121371114>

Tiivistelmä: Blogikirjoituksessa kuvataan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kuntoutusalan ammattilaisten näkemyksiä ja toiveita hyvinvointialueen kuntoutuspalvelujen kehittämisestä. Kuntoutuksen ammattilaiset haluavat kehittää asiakkaan tarpeista lähteviä oikea-aikaisia

kuntoutuspalveluita. Tämä edellyttää monialaista ja moniammatillista yhteistyötä asiakkaan verkostossa toimivien tahojen kanssa. Myös palveluprosesseja on tarpeellista selkeyttää ja sujuvoittaa. Kuntoutusalan ammattilaiset tuovat myös esille järjestötoiminnan merkityksellisyyden asiakkaan kuntoutusprosessissa. Järjestö- ja yhdistystoiminta tarjoaa monenlaisia osallistumisen ja toimimisen paikkoja kuntoutuksen asiakkaille. Sen tietoisuutta tulisi kuitenkin lisätä ammattilaisten keskuudessa. Asiakkaiden, organisaatioiden ja kuntoutusjärjestelmän kannalta parhaaseen tulokseen päästään, kun palveluketjuja ja -kokonaisuuksia kuvataan ja kehitetään yhteistyössä myös asiakkaita edustavien järjestöjen ja kokemustoimijoiden kanssa.